

Raport na temat handlu ludźmi w 2019 r.: Polska

20 czerwca 2019r.

Polska: grupa 2

Polskie władze nie w pełni realizują minimalne standardy eliminacji handlu ludźmi, podejmują jednak zdecydowane działania, by stan ten poprawić: skazano większą liczbę handlarzy ludźmi na kary pozbawienia wolności bez zawieszenia, a mechanizm przeglądu prokuratorskiego przyczynił się do poprawy współpracy pomiędzy prokuraturą, strażą graniczną i policją. Niemniej jednak działania podejmowane w analizowanym okresie nie były równie zdecydowane i trwałe jak w okresie poprzednim. Zlikwidowano międzyresortowy zespół koordynujący i zastąpiono go organem pomocniczym podległym Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji. Wysiłki podejmowane w celu identyfikacji i ochrony małoletnich - ofiar handlu były wciąż niewystarczające. W dalszym ciągu walka ze zjawiskiem pracy przymusowej miała bardzo ograniczony zakres, a sądy nie były w stanie pociągnąć do odpowiedzialności sprawców handlu ludźmi do pracy przymusowej, pomimo faktu, iż w ciągu ostatnich pięciu lat organizacje pozarządowe udzieliły pomocy około 520 ofiarom handlu do pracy przymusowej. Pomimo rosnących potrzeb, od sześciu lat środki finansowe przeznaczone na pomoc ofiarom handlu ludźmi nie uległy zmianie. Z wyżej wskazanych względów Polska została zakwalifikowana do kategorii niższej niż w roku poprzednim – grupy 2.

NAJWAŻNIEJSZE ZALECENIA

Zwiększenie determinacji w prowadzeniu dochodzeń i ściganiu sprawców przestępstw handlu ludźmi, w szczególności do pracy przymusowej, oraz intensyfikacja szkoleń dla organów ścigania i prokuratorów w zakresie gromadzenia dowodów. • Zwiększenie nakładów na kompleksową pomoc dla ofiar, w tym tworzenie wyspecjalizowanych schronisk dla małoletnich i mężczyzn będących ofiarami handlu ludźmi. • Usprawnienie centralnej koordynacji działań i gromadzenia danych pomocnych w zwalczaniu handlu ludźmi. • Zapewnienie proporcjonalności wyroków skazujących za handel ludźmi do

wagi popełnianego czynu oraz intensyfikacja szkoleń dla prokuratorów i sędziów w zakresie znaczenia ścigania sprawców w oparciu o przepisy dot. handlu ludźmi, powagi przestępstwa oraz wrażliwości, której wymaga postępowanie z ofiarą podczas procesu sądowego. • Prowadzenie przesłuchań małoletnich ofiar handlu ludźmi przez odpowiednio przygotowanych specjalistów w sposób przyjazny dziecku. • Tworzenie wyspecjalizowanych jednostek prokuratury do spraw przestępstw handlu ludźmi. • Usprawnienie szkoleń i wzmocnienie wysiłków na rzecz proaktywnej identyfikacji ofiar, szczególnie wśród małoletnich bez opieki, migrantów i dzieci wykorzystywanych w usługach seksualnych. • Opracowanie i szeroka dystrybucja materiałów informacyjnych dla zagranicznych pracowników o ich prawach, obowiązkach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom. • Skuteczniejsze kierowanie ofiar do organizacji świadczących pomoc. • Intensyfikacja szkoleń dla inspektorów pracy w zakresie oznak przestępstwa w celu skuteczniejszego identyfikowania ofiar oraz zalecenie, aby w rozmowach inspektorów z pracownikami zawsze uczestniczyli niezależni tłumacze. • Ułatwienie ofiarom dostępu do odszkodowań poprzez zachęcanie prokuratorów do występowania o odszkodowanie dla ofiar w ramach postępowań karnych.

ŚCIGANIE

Działania organów ścigania uległy osłabieniu. Polski kodeks karny w art. 189a kryminalizuje handel ludźmi w celach seksualnych i w celu pracy przymusowej oraz określa karę pozbawienia wolności od 3 do 15 lat. Wskazane wyżej wymiary kar są dostatecznie rygorystyczne i - w przypadku handlu ludźmi do celów wykorzystania seksualnego - współmierne z karami przewidzianymi za inne poważne przestępstwa, takie jak gwałt. Art. 189a zastąpił wcześniejszy art. 253 kodeksu karnego, który był stosowany w sprawach, które rozpoczęły się w trakcie jego obowiązywania i wyrok skazujący w pierwszej instancji wydany był na podstawie art. 253. Obowiązujący wcześniej artykuł 253 kodeksu karnego również przewidywał kary pozbawienia wolności od 3 do 15 lat. Ponadto, art. 203 zakazuje doprowadzania osób dorosłych do uprawiania prostytucji przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem, a art. 204 ust. 3 zakazuje doprowadzania do prostytucji dzieci; oba w/w artykuły przewidują karę pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

Administracji państwowej nie posiada scentralizowanego mechanizmu weryfikacji i konsolidacji statystyk, dane dotyczące handlu ludźmi w celach pracy przymusowej lub świadczenia usług seksualnych nie są wyodrębniane, uwzględniane są wyłącznie wyroki prawomocne, zapadłe po ewentualnych apelacjach. Policja i straż graniczna wszczynają dochodzenia w sprawie handlu ludźmi. W sprawach wymagających wszczęcia dochodzenia, organy ścigania przekazywały dochodzenie prokuratorom, którzy wszczynali własne dochodzenia w tych samych sprawach. W 2018r. organa ścigania wszczęły dochodzenie w 33 sprawach z art. 189a (w 27 sprawach w 2017r.). Prokuratura wszczęła 79 dochodzeń w sprawach przekazanych jej przez policję i straż graniczną. Władze nie informują, ile z w/w spraw dotyczyło pracy przymusowej. Dane takie były udostępniane w poprzednich latach (odpowiednio 34 z 135 spraw w 2017r. i 12 z 45 spraw w 2016r.). W 2018r. wszczęto 47 postępowań z art. 189a (47 w 2017r.); władze nie podały informacji o liczbie postępowań karnych z art. 203 i art. 204 ust. 3. Ogromna większość postępowań dotyczyła przestępstw handlu ludźmi w celach wykorzystania seksualnego. Sądy pierwszej instancji wydały łącznie 33 wyroki skazujące (30 w 2017r.), które podlegały odwołaniu: 17 wyroków skazujących na mocy art. 189a (6 w 2017r., 33 w 2016r., 36 w 2015r.); 16 wyroków skazujących na mocy art. 203 (24 w 2017r.); nie gromadzono informacji na temat liczby wyroków pierwszej instancji z art. 204 ust. 3. W 2017r., ostatnim roku, dla którego dostępne były dane dotyczące wyroków prawomocnych, sędziowie wydali łącznie 42 wyroki skazujące (58 w 2015r., 58 w 2016r.): 24 wyroków prawomocnych z art. 189a i dawnego art. 253 kk. (34 w 2016r., 30 w 2015r.); 11 wyroków prawomocnych z art. 203 (17 w 2016r., 16 w 2015r.); oraz 7 wyroków prawomocnych z art. 204 ust. 3 (7 w 2016r., 12 w 2015r.). Władze nie podają informacji, czy w analizowanym okresie sądy wydały jakiegokolwiek wyroki prawomocne za pracę przymusową; media nie donosiły o żadnych wyrokach prawomocnych dotyczących pracy przymusowej. Czterdzieści trzy procent skazanych handlarzy ludźmi odbyło karę pozbawienia wolności krótszą niż rok. Wyroki pozbawienia wolności do lat dwóch wydano w odniesieniu do 60% skazanych (55% w 2016r., 58% w 2015r., 78% w 2014r.); dwóch sprawców skazano na jeden rok; 12 na karę pozbawienia wolności od jednego do dwóch lat; ośmiu na dwa lata; trzech handlarzy ludźmi nie ukarano więzieniem a odpowiednio grzywną, nakazem prac społecznych i obniżeniem wynagrodzenia. Wyroki w zawieszeniu zasądzone w odniesieniu do 36% sprawców handlu ludźmi (43% w 2016r.), w tym dziewięć wyroków

od 1 do 2 lat i sześć wyroków dwuletnich. Oprócz kary pozbawienia wolności, w przypadku 17 handlarzy ludźmi zasądono grzywnę, z czego 11 kar finansowych zostało zawieszonych.

Władze zapewniły szkolenie na temat identyfikacji ofiar 57 pracownikom policji, 18 funkcjonariuszom straży granicznej, 164 urzędnikom konsularnym (154 w 2017r.), 29 inspektorom pracy (30 w 2017r., 99 w 2016r.), 43 pracownikom ośrodków interwencji kryzysowej (94 w 2017r., 79 w 2016r.) oraz 20 urzędnikom przeprowadzającym rozmowy z osobami ubiegającymi się o azyl (13 w 2017r.). Straż graniczna zorganizowała szkolenie dla 835 funkcjonariuszy w zakresie procedur pomocy małoletnim ofiarom handlu ludźmi (410 w 2017r., 2065 w 2016r.). Zdaniem policji i prokuratury władzom brakowało doświadczenia w identyfikowaniu ofiar pracy przymusowej oraz ofiar małoletnich. Organy ścigania dysponowały listą wytycznych na okoliczność przesłuchania potencjalnej ofiary; przykładowe pytania dotyczyły swobody przemieszczania się i nie uwzględniały elementów przymusu psychicznego ani subtelnych form wywierania nacisku. Przeprowadzono jedną sesję szkoleniową na temat handlu ludźmi dla 61 prokuratorów i sędziów (odpowiednio dla 111 w 2017r. i 236 w 2016r.).

Prokuratura Krajowa w 2018r. wprowadziła formalny mechanizm służący koordynacji działań prokuratury, straży granicznej i policji, pozwalający organom ścigania kierować do ponownego rozpatrzenia umorzone lub oddalone postępowania dotyczących handlu ludźmi. Prokurator odpowiedzialny za koordynację dochodzeń w sprawie handlu ludźmi w Prokuraturze Krajowej mógł dokonywać przeglądu decyzji podjętych przez prokuratorów niższego szczebla, w tym decyzji o umorzeniu lub oddaleniu sprawy i oceniać słuszność tych decyzji. Pełnił też rolę konsultanta w skargach kasacyjnych do Sądu Najwyższego w przypadku zarzutów dotyczących niewspółmierności kary. W 2018r. policja skierowała do Prokuratury Krajowej osiem spraw - we wszystkich ośmiu przypadkach, zgodnie z opinią policji, Prokuratura uznała, że sprawy dotyczyły handlu ludźmi. Prokuratura Krajowa skierowała sprawy do prokuratur okręgowych, zobowiązując je do zapoznania się z dochodzeniem i przedstawienia Prokuraturze Krajowej planu działań. W trzech przypadkach ponownie wszczęto dochodzenie, a w pięciu rozszerzono zarzuty o handel ludźmi. Straż graniczna nie korzystała w 2018r.

z mechanizmu przeglądu. Władze nie zgłosiły dochodzeń ani przypadków ścigania lub skazania urzędników państwowych podejrzanych o współudział w przestępstwach związanych z handlem ludźmi. Władze współpracowały przy dochodzeniach prowadzonych w Wielkiej Brytanii, żądały ekstradycji obywatela polskiego z Holandii i dokonały ekstradycji dwóch obywateli polskich do Wielkiej Brytanii w związku z oskarżeniem o handel ludźmi. Pomimo pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe około 520 ofiarom pracy przymusowej w ciągu ostatnich pięciu lat, przypadki dochodzeń w sprawie pracy przymusowej są bardzo nieliczne. Dzieje się tak z kilku powodów: organy ścigania mają trudności z identyfikacją przestępstw tego rodzaju; polski kodeks karny nie podaje jasnej definicji pracy przymusowej; prokuratorom i sędziom niejednokrotnie brakuje doświadczenia w sprawach związanych z handlem ludźmi do pracy przymusowej. Obserwatorzy informowali, że prokuratorzy i sędziowie nie byli zaznajomieni z technikami ochrony ofiary w procesie sądowym, nie byli świadomi efektów traumy u ofiary oraz nie rozumieli dotkliwości i złożoności przestępstw tego typu. Jedno z troczących się dochodzeń prokuratorskich dotyczyło podejrzenia pracy przymusowej 107 obywateli Korei Północnej zatrudnionych w rolnictwie, których zatrudnienie miało pewne cechy handlu ludźmi: ofiary płaciły pośrednikom z góry za możliwość zatrudnienia; żaden z pracowników nie został skierowany do organizacji pomocowej.

OCHRONA

Środki ochrony zapewniane przez władze były w dalszym ciągu niewystarczające. Policja i straż graniczna zidentyfikowały 162 potencjalne ofiary handlu ludźmi (155 w 2017r., 144 w 2016r.), skierowały 47 ofiar do ośrodków świadczących pomoc ofiarom (21 w 2017r.); władze informowały, że wszystkim ofiarom zaoferowano pomoc, jednak poszkodowani pomocy nie przyjęli. Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK) udzieliło pomocy 168 prawdopodobnym ofiarom, z których trzy były dziećmi (169 w 2017r., 200 w 2016r., 229 w 2015r.). Wśród nich było 109 ofiar pracy przymusowej, 41 ofiar wykorzystywania seksualnego, 4 ofiary niewolnictwa domowego, 4 osoby zmuszane do żebrania, 3 zmuszane do przestępstw, 2 ofiary wykorzystywania seksualnego i przymusowej służby domowej, 2 osoby zmuszane do pracy i wykorzystywane seksualnie, 1 ofiara poniżającego traktowania; 1 osoba zmuszana do żebractwa i wykorzystywana seksualnie, jedna

osoba zmuszona do małżeństwa. KCIK oferowało dorosłym i małoletnim ofiarom opiekę medyczną i psychologiczną, doradztwo prawne, miejsca w schroniskach (w przypadku dzieci, skierowanie do domu dziecka lub opieki zastępczej), wsparcie socjalne i pomoc w reintegracji społecznej. Ekspertcy wyrazili obawy związane z ewentualnymi zmianami, które mogą wpłynąć na poziom finansowania KCIK. KCIK prowadziły dwa schroniska dla dorosłych kobiet i jedno mieszkanie, w którym mogło znaleźć schronienie trzech dorosłych mężczyzn. Schroniska i mieszkanie zapewniały miejsce 38 ofiarom w 2018r. (46 w 2017r.). KCIK zorganizowało schronienie kolejnym 48 ofiarom, wykorzystując do tego celu ośrodki interwencji kryzysowej, hotele i hostele (61 w 2017r.). Pokrzywdzeni mogli również korzystać z kompleksowej pomocy (socjalnej, medycznej, psychologicznej, prawnej) w 174 ośrodkach interwencji kryzysowej zarządzanych i finansowanych przez samorządy. Brak jest informacji, czy pracownicy tych ośrodków zostali przeszkoleni w zakresie pomocy ofiarom handlu ludźmi oraz o liczbie ofiar handlu ludźmi, którym w/w niewyspecjalizowane ośrodki świadczyły pomoc. Oprócz możliwości korzystania z usług KCIK, wszyscy cudzoziemcy będący ofiarami i pochodzący z krajów nienależących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz formalnie zidentyfikowani przez organy ścigania mieli prawo do świadczeń socjalnych, w tym pomocy ośrodków interwencji kryzysowej, schronienia, posiłków, niezbędnej odzieży i pomocy finansowej. Dwadzieścia cztery ofiary pochodzące spoza EOG otrzymały pomoc w ramach systemu opieki społecznej w 2017 r. - w ostatnim roku, dla którego dostępne były statystyki. Ofiary z obszaru EOG miały dostęp do pełnego zakresu świadczeń socjalnych oferowanych obywatelom Polski, jeżeli były w stanie udowodnić posiadanie miejsca stałego pobytu. Organizacje pozarządowe informowały o przypadkach ofiar z Rumunii i Bułgarii, które miały problemy z wykazaniem miejsca stałego pobytu. Instytucje państwowe nie monitorowały czy obywatele z obszaru EOG otrzymują pomoc socjalną. Pięć ofiar spoza EOG otrzymało zezwolenie na pobyt czasowy, będące podstawą legalizacji pobytu w tzw. „czasie do zastanowienia” i umożliwiające korzystanie ze świadczeń socjalnych. Nie funkcjonowały ośrodki specjalistycznej pomocy ani miejsca zakwaterowania dla małoletnich ofiar – umieszczano je zazwyczaj w domach dziecka lub rodzinach zastępczych. Zdaniem obserwatorów domy dziecka często nie były odpowiednio przygotowane do pomocy małoletnim ofiarom handlu ludźmi. W 2018r. jedna małoletnia ofiara korzystała z pomocy KCIK (w 2017r. nie było takich przypadków). Straż graniczna zgłosiła posiadanie

formalnej procedury kontroli małoletnich pozostających bez opieki dorosłych jako potencjalnych ofiar handlu ludźmi. W latach 2017-2018 straż graniczna nie zidentyfikowała żadnych małoletnich ofiar pozostających bez opieki dorosłych. Organizacje pozarządowe i instytucje naukowe zgłaszały brak przejrzystego systemu pomocy, uwzględniającego potrzeby małoletnich bez opieki.

W 2018r. władze przeznaczyły 1,1 mln zł dla dwóch organizacji pozarządowych prowadzących KCIK, z czego 105.000 zł stanowiły koszty obsługi infolinii. Od sześciu lat wysokość środków finansowych przeznaczanych na pomoc ofiarom handlu ludźmi nie uległa zmianie. Ostatni raz kwota ta została zwiększona o 10% w 2015r. Eksperti podkreślają, że ograniczone fundusze utrudniają świadczenie pomocy ofiarom, a liczba schronisk dla mężczyzn jest niewystarczająca w stosunku do rosnącej liczby mężczyzn - ofiar handlu ludźmi. Infrastruktura organizacji pozarządowych udzielających ochrony i pomocy ofiarom była ograniczona, zwłaszcza poza Warszawą i Katowicami. Władze przeznaczyły 84 tys. zł na szkolenie pracowników pomocy społecznej w zakresie pomocy świadkom i ofiarom handlu ludźmi, w porównaniu z 79,8 tys. zł w 2017r.

Rządowy program ochrony świadków został zamknięty, ponieważ KCIK włączyło do swej oferty wszystkie usługi oferowane w ramach programu i współpracowało z policją. Cudzoziemcy będący ofiarami handlu mieli prawo do trzymiesięcznego „czasu do zastanowienia”, podczas którego mogli legalnie przebywać w Polsce i zdecydować, czy będą współpracować w ramach postępowania karnego. Pięć ofiar skorzystało z trzymiesięcznego okresu do zastanowienia (12 w 2017r., 23 w 2016r., 33 w 2015r.). Cudzoziemcy będący ofiarami mogli otrzymać zezwolenie na pobyt do trzech lat i zezwolenie na pracę, mieli też prawo ubiegać się o pobyt stały. Władze nie dysponowały informacjami na temat liczby ofiar, którym przyznano zezwolenie na pobyt czasowy lub stały. Władze, we współpracy z międzynarodową organizacją, pomogły dwóm ofiarom handlu ludźmi w powrocie do kraju pochodzenia (czterem w 2017r.). Polskie prawo przewiduje możliwość składania zeznań za pośrednictwem wideo lub oświadczeń pisemnych. Rejestrowanie zeznań w systemie audio-wideo jest obowiązkowe w przypadku ofiar poniżej 15 roku życia oraz ofiar przestępstw seksualnych, w tym ofiar handlu ludźmi w celach seksualnych. Prawo ogranicza dopuszczalną liczbę przesłuchań rejestrowanych do jednego w przypadku niektórych

ofiar na etapie postępowania sądowego. Eksperci zauważają, że pracownikom organów ścigania i prokuratorom brakuje znajomości sposobów prowadzenia rozmowy z ofiarami, które uwzględniałyby traumatyczny charakter ich doświadczeń, co utrudnia nawiązanie kontaktu z osobą skrzywdzoną, a tym samym uniemożliwia zebranie wiarygodnych zeznań. Organizacje pozarządowe informują, że sędziowie przesłuchujący osoby małoletnie nie przeszli szkoleń w zakresie prowadzenia przesłuchań w sposób przyjaznych dzieciom, uwrażliwiających sytuację ofiary po traumatycznych doświadczeniach, czego konsekwencją było ponowne traumatyzowanie poszkodowanych. Inspektorzy pracy zbadali wszystkie firmy zatrudniające obywateli Korei Północnej, nie znaleźli jednak dowodów, które uzasadniałyby konieczność wszczęcia formalnego dochodzenia, pomimo doniesień medialnych wskazujących na handel ludźmi. Inspektorzy przyznali, że prowadzone przez nich inspekcje zwykle ograniczały się do przeglądu dokumentacji, a tłumaczy najczęściej zapewniali pracodawcy. Inspektorzy pracy nie zidentyfikowali żadnych ofiar w 2018r. Policja i inspektorzy pracy mieli trudności w ustalaniu, czy dane wykroczenie stanowi naruszenie praw pracowniczych lub ma znamiona pracy przymusowej. Prokuratorzy rzadko żądali odszkodowań dla ofiar, a sądy drugiej instancji nie nakazywały handlarzom wypłaty odszkodowań.

ZAPOBIEGANIE

Władze ograniczyły działania prewencyjne. Zlikwidowano międzyresortowy zespół ds. zwalczania handlu ludźmi, który spotykał się na szczelbu wiceministrów dwa razy w roku i podlegał premierowi, ograniczając tym samym międzyresortową koordynację wysiłków na rzecz zwalczania handlu ludźmi. Zanim to nastąpiło, międzyresortowy zespół zatwierdził sprawozdanie z realizacji krajowego planu działań na lata 2016–2018, nadal niezbędne jednak były dodatkowe zatwierdzenia. W 2018r. władze przeznaczyły 135 tys. zł na realizację krajowego planu działań na lata 2016–2018. Poziom finansowania był równy nakładom w 2017r., jednak o 43% niższy niż w 2016r., gdy przeznaczono na ten cel 235 tys. zł. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zatwierdziło ocenę rządowych działań przeciwko handlowi ludźmi w czerwcu 2018r. W lutym 2019 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji ustanowiło nowy międzyresortowy organ pomocniczy, który podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji. Zadaniem organu jest ocena realizacji projektów walki z handlem ludźmi, monitorowanie

realizacji krajowego planu działania i opracowywanie raportów rocznych. Organizacje pozarządowe wyraziły obawy, że nowy organ działa na niższym szczeblu i przypuszczalnie nie będzie w stanie nakłonić innych ministerstw do przeznaczenia zasobów na określone zadania. W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem wojewódzkie międzyresortowe zespoły ds. zwalczania handlu ludźmi we wszystkich 16 województwach prowadziły kampanie informacyjne i prewencyjne oraz zorganizowały szkolenia i konferencje dotyczące handlu ludźmi dla organizacji pozarządowych i stowarzyszeń zawodowych. Obserwatorzy zauważają, że wojewódzkie zespoły przeciwdziałające handlowi ludźmi działały w sposób nieskoordynowany i z różną skutecznością.

Władze finansowały kampanie informacyjne na temat handlu ludźmi, z których kilka adresowanych było do studentów, Polaków zaliczanych do grup ryzyka i Polaków poszukujących pracy za granicą, nie podejmowano jednak istotnych wysiłków na rzecz zmniejszenia zagrożenia wśród migrantów zarobkowych w Polsce. Nadal działał portal internetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, informujący o sposobach zapobiegania handlowi ludźmi, systemie wsparcia dla ofiar oraz prezentujący istotne statystyki i publikacje. Brakuje centralnego mechanizmu weryfikacji i konsolidacji statystyk dotyczących handlu ludźmi, co utrudnia ocenę skali problemu w Polsce i ogranicza skuteczność działań organów ścigania. Finansowana z budżetu państwa organizacja pozarządowa prowadziła gorącą linię (działającą 10 godzin w dni robocze i 24 godziny w dni wolne od pracy) dla ofiar i świadków handlu ludźmi. W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem odebrano ok. 9 tys. telefonów. Nie prowadzono statystyk dotyczących liczby kontaktów telefonicznych związanych z handlem ludźmi ani liczby ofiar zidentyfikowanych za pośrednictwem rozmów telefonicznych. Władze samorządowe mogły zakazać zatrudniania cudzoziemców pracodawcom skazanym wcześniej za handel ludźmi. Władze nie dysponowały informacjami, czy zakaz taki nałożono na jakikolwiek podmiot gospodarczy. Inspektorzy pracy przeprowadzili 655 inspekcji w agencjach pośrednictwa pracy (735 w 2017r.), nie zidentyfikowali jednak żadnych przypadków handlu ludźmi ani nie wykryli agencji prezentujących fałszywe oferty pracy. Państwowa Inspekcja Pracy wskazała 33 agencje pośrednictwa pracy działające niezgodnie z prawem (35 w 2017r.) i usunęła je z oficjalnego rejestru agencji rekrutacyjnych. Państwowa Inspekcja Pracy kontynuowała kampanię informacyjną,

skierowaną do pracodawców i pracowników, zachęcającą do legalnego zatrudniania pracowników migrujących, w szczególności pracowników z Ukrainy. Kampania przekazywała pracodawcom praktyczne informacje na temat legalnego zatrudniania pracowników z innych krajów. W analizowanym okresie władze nie podejmowały wysiłków w celu ograniczenia popytu na płatne usługi seksualne. Nie zapewniano szkoleń w zakresie zwalczania handlu ludźmi dyplomatom oddelegowanym do pracy za granicą.

HANDEL LUDŹMI - CHARAKTERYSTYKA

Podobnie jak w raportach z ostatnich pięciu lat, ofiarami handlu ludźmi padają Polacy i cudzoziemcy w Polsce oraz Polacy za granicą. Zjawisko handlu ludźmi do pracy przymusowej w Polsce nasila się. Ofiary pracy przymusowej pochodzą z Europy, Azji i Afryki. Ryzyko handlu ludźmi do pracy przymusowej narasta w Polsce w coraz liczniejszej grupie imigrantów z Ukrainy, Białorusi, Filipin i Wietnamu - szczególnie w restauracjach i na placach budów – oraz pracowników z Korei Północnej wysyłanych przez rząd KRLD – zwłaszcza w stoczniach, na placach budów i w rolnictwie. Dzieci, w szczególności romskie, są rekrutowane do przymusowego żebractwa w Polsce. Mężczyźni i kobiety z Polski padają ofiarą pracy przymusowej w Europie, głównie w zachodniej i północnej części kontynentu, w szczególności w Wielkiej Brytanii i Szwecji. Rośnie liczba przymusowych pracowników z Polski w budownictwie w Wielkiej Brytanii. Kobiety i dzieci z Polski padają ofiarą handlu ludźmi w celach seksualnych we własnym kraju a także w innych krajach europejskich. Kobiety i dzieci z Europy Wschodniej, zwłaszcza Bułgarii, Rumunii i Ukrainy, padają ofiarą handlu ludźmi w celach seksualnych w Polsce. Rośnie liczba obywateli Wietnamu, którzy przewożeni są przez Polskę do Europy Zachodniej jako ofiary handlu do pracy przymusowej w Rosji.